

13.4.7 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO 1.-2.Ik

”Elämäkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämäkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämäkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on tärkeätä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämäkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitsevaiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämäkatsomustiedon opetuselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämäkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämäkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Vuosiluokilla 1-2 elämäkatsomustiedon opetuksen painopiste on oppilaiden yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen, ilmaisun sekä ajattelun ja oppimisen taitojen kehittämisessä. Oppilaan omaa ajattelua ja kokemuksia kuuntelemalla ja arvostamalla vaikutetaan terveen itsetunnon ja myönteisen minäkuvan rakentumiseen.

Elämäkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1–2

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma, ideat ja ajatukset huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Kasvaminen hyvään elämään: Harjoitetaan keskustelutaitoja opettelemalla kuuntelemaan toisia kunnioittavasti ja harjoittelemalla selkeää itseilmaisua. Pohditaan yhdessä hyvän, oikean ja väärän merkityksiä ja niiden erottamista sekä ihmisen hyvyyttä. Tutkitaan ystävyuden sisältöä ja merkitystä lasten elämässä.

S2 Erilaisia elämäntapoja: Pohditaan kysymystä ”Kuka minä olen?” sekä erilaisia tapoja elää ja ajatella. Tutkitaan erilaisia elämäntapoja liittyen erityisesti oppilaan omaan koti- ja kulttuuritaustaan.

S3 Yhteiselämän perusteita: Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi säännön, luottamuksen, rehellisyyden ja reilouden merkityksiä erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja lapsen asemaan erilaisissa yhteisöissä.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus: Tutkitaan erilaisia elämänmuotoja maapallolla pohtien samalla elämän rajallisuutta. Perehdytään kertomuksiin maailman synnystä. Tutkitaan oppilaan omaa lähiympäristöä ja tarkastellaan omien valintojen ja toiminnan vaikutusta siihen. Etsitään luontoon liittyviä merkityksellisiä kokemuksia. (OPS 2014, 139–140.)

ELÄMÄNKATSOMUSTIETO 1.-2.Ik

Elämäkatsomustiedon tavoitteet, tavoitetarkennukset, sisältötarkennukset paikallisine painotuksineen ja laaja-alainen osaaminen

Tavoitteiden rakenne: **opettajan toiminta** + **oppilaan toiminta** + **asiat tai ilmiöt, joiden parissa työskennellään**

Opetuksen tavoitteet	Tavoitetarkennukset	Sisältötarkennukset ja paikalliset painotukset	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta kuuntelemaan toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua	<p>S1</p> <ul style="list-style-type: none"> - Harjoitetaan kuuntelemisen taitoa. <p>S2</p> <ul style="list-style-type: none"> - Harjoitellaan erilaisten näkemysten ymmärtämistä. <p>S3</p> <ul style="list-style-type: none"> - Perehdytään arjen kautta erilaisiin mielipiteisiin. <p>S4</p> <ul style="list-style-type: none"> - Huomioidaan luokan erilaiset mielipiteet. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kuka minä olen? - Toisten huomioonottaminen - Ystävyyden pelisäännöt - Käytetään apuna esimerkiksi pelejä ja ryhmätyöskentelyä - Keskustelut luokassa 	<p>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oivaltaminen - Yhdessä pohtiminen - Havainnointi <p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vahvistetaan toisen mielipiteen arvostamista ja ymmärtämistä <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vahvistetaan tilannetajua - Toisten huomioiminen ja eleiden ymmärtäminen
T2 rohkaista oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluaan ja tuntee eri tavoin	<p>S2</p> <ul style="list-style-type: none"> - Perehdytään omaan tapaan ajatella ja tuntee asioita. 	<ul style="list-style-type: none"> - Tunteet (esim. ilo, suru, häpeä, viha) - Oma perhe, kodin säännöt ja perinteet - Suomalainen kulttuuri 	<p>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Havainnointi, keskustelut, pohtiminen ja oivaltaminen <p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Omat juuret ja tausta - Oman kulttuuriperinteen arvostaminen <p>Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vahvistetaan vuorovaikutustaitoja - Tuetaan tunteiden ilmaisemista turvallisesti ja muut huomioon ottaen
T3 ohjata oppilasta arvostamaan omaa ja muiden ajattelua	<p>S1</p> <ul style="list-style-type: none"> - Perehdytään yhteiselämän sääntöihin. - Tutustutaan arjen tilanteiden kautta erilaisiin tapoihin ajatella. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kuka minä olen?-teema - Perheen merkitys - Ystävyys - Luottamus, rehellisyys ja reiluus - arjessa 	<p>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Havainnointi, oivaltaminen, keskustelu <p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Muiden huomioonottaminen <p>Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tuetaan yhteistyötaitoja ja toisten huomioonottamista
T4 edistää oppilaan taitoa tehdä kysymyksiä ja esittää perus-	<p>S1</p> <ul style="list-style-type: none"> - Harjoitetaan keskustelutai- 	<ul style="list-style-type: none"> - Vahvistetaan yhdessä tekemisellä keskustelu- ja kuunte- 	<p>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oman ajattelun ilmaiseminen ääneen

<p>teltuja väitteitä</p>	<p>toja.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Harjoitetaan kuuntelemisen taitoa. <p>S2</p> <ul style="list-style-type: none"> - Huomioidaan muiden tapa ajatella. <p>S3</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tutustutaan arjen tilanteiden kautta yhteiselämän perusteisiin. <p>S4</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tutkitaan lähiympäristöä ja omia valintoja. 	<p>lutaitoja</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pelit, leikit ja ryhmätyöt - Harjoitetaan osaamisen taitoja - Harjoitetaan mielipiteen ilmaisemista 	<ul style="list-style-type: none"> - Pohtiminen ja oivaltaminen - Havainnointi - Erilaisten näkökulmien huomioiminen <p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Muiden huomioiminen - Vahvistetaan omaa ilmaisua <p>Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ryhmätyötaitojen vahvistaminen - Toisten kuunteleminen - Vastavuoroisuus
<p>T5 ohjata oppilasta tunnistamaan kokemiensa arkipäiväisten tilanteiden syitä ja seurauksia sekä eettisiä ulottuvuuksia</p>	<p>S1</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pohditaan yhdessä oikeaa ja väärää, hyviä tekoja. <p>S2</p> <ul style="list-style-type: none"> - Huomioidaan erilaisia tapoja elää. <p>S3</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mietitään rehellisyyden ja reiluuden merkitystä arjessa. <p>S4</p> <ul style="list-style-type: none"> - Huomioidaan kestävä kehitys ja omien valintojen merkitys luontoon. 	<ul style="list-style-type: none"> - Oikea ja väärä arkielämän eettisen pohdinnan kautta - Sääntöjen merkitys - Monikulttuurinen Suomi - Kestävä kehitys ja kierrätys - Hyödynnetään kertomuksia arjesta, satuja sekä mediaa 	<p>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oivaltaminen, havainnointi, pohdinta - Keskustelut ryhmässä <p>Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hyvä käytös - Vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Erilaisten tekstien käyttö - Sosiaalisen median käyttö
<p>T6 rohkaista oppilasta pohtimaan oikean ja väärän eroa sekä hyvyttä</p>	<p>S1</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pohditaan hyvää elämää. - Perehdytään hyvien tekojen merkitykseen elämässä. <p>S2</p> <ul style="list-style-type: none"> - Huomioidaan elämäntapojen erilaisuus. <p>S3</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opetellaan rakentamaan rehellisyyttä ja luottamusta. <p>S4</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Sääntöjen maailmassa - Vastuu omista teoista - Huonot elintavat - Onnellisuus ja ystävyys - Rakkaus - Perheen merkitys lapselle - Rehellisuus ja luottamus arvoina - Vastuu kestävästä tulevaisuudesta ja luonnonsuojelu 	<p>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oivaltaminen, havainnointi - Keskustelut ja pohdinnat yksin ja ryhmässä <p>Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hyvä käytös - Vahvistetaan vastuunottokykyä omassa elämässä - Ohjataan toimimaan oikein arjen tilanteissa <p>Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Omien valintojen ja tekojen merkitys - Oikeudenmukaisuus

	<ul style="list-style-type: none"> - Pohditaan, mikä vaikutus väärillä valinnoilla on lähiyhteisöön. 		<ul style="list-style-type: none"> - Oikean ja väärän toiminnan erottaminen
T7 opastaa oppilasta tuntemaan lähiympäristön tapakulttuureja	<p>S2</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tutustutaan erilaisiin elämäntapoihin. 	<ul style="list-style-type: none"> - Suomalaiset vähemmistöryhmät - Naapurimaiden tunteminen - Hyödynnetään erilaisia perinteitä ja vertaillaan esim. juhlia 	<p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vahvistetaan toisen kulttuurin tuntemusta <p>Monilukutaito (L4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vertaillaan erilaisia tietolähteitä - Hyödynnetään monipuolisesti mediaa
T8 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisten yhteiselämän perusteita	<p>S1</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vahvistetaan kanssakäymistä perheessä, koulussa ja ystävyysuhteissa. <p>S2</p> <ul style="list-style-type: none"> - Huomioidaan erilaiset tavat elää. <p>S3</p> <ul style="list-style-type: none"> - Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin ja sääntöihin. <p>S4</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tutkitaan erilaisia elämäntapoja maapallolla. 	<ul style="list-style-type: none"> - Perheen merkitys - Ystävyysuhteet ja niiden solmiminen sekä ylläpitäminen - Monimuotoinen Suomi - Sääntöjen noudattaminen ja yhteinen hyvinvointi - Rauhankasvatus - Tutustuminen johonkin vieraaseen kulttuuriin Aasiassa, Afrikassa, Etelä- ja Pohjois-Amerikassa 	<p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Erilaisten tapojen ja kulttuuriperinnön arvostaminen - Oman taustan arvostaminen <p>Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hyvä käytös - Suvaitsevaisuus - Toisten huomioiminen <p>Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lähiympäristöstä huolehtiminen - Yhdessä tekeminen ja ryhmätyöt
T9 ohjata oppilasta kunnioittamaan ja arvostamaan omaa ympäristöään ja luontoa	<p>S4</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tutustutaan omaan lähiympäristöön ja luontoon. 	<ul style="list-style-type: none"> - Saimaa ja sen eläimet, norppa - Metsäretket - Vastuullinen retkeily - Maapallo, jolla elämme - Luonnonsuojelu - Kierrätys ja vastuullinen kulluttaminen 	<p>Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vahvistetaan arjen taitoja ja vuodenaikojen huomioimista - Luonnossa liikkuminen <p>Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tiedonhakutaitojen vahvistaminen <p>Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Omien valintojen ja tekojen merkitys - Vahvistetaan ratkaisukeskeisyyttä

Elämäkatsomustietoa opetetaan usealle vuosiluokalle yhtäaikaisesti. Tavoitteet ja sisällöt valitaan lukuvuosittain. Opetusta eriytetään vuosiluokakohtaisesti.

Elämäkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1–2

”Työtapojen valinnassa on oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä luoda turvallinen ja avoin psyykinen ja sosiaalinen oppimisympäristö, jossa oppilas kokee tulevansa kuulluksi ja arvostetuksi. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Fyysistä oppimisympäristöä kehitetään erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat huomioivaksi ja joustavasti muunneltavaksi. Yhteisiä, opettajan ohjaamia tutkimuskeskusteluja rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla, saduilla, kertomuksilla, leikkeillä, musiikilla, kuvataiteella ja draamalla. Toiminnassa otetaan huomioon lasten elinympäristön digitalisoituminen.” (OPS 2014, 140.)

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 1–2

”Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämäkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan erityisesti vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet otetaan huomioon työtapojen valinnassa.” (OPS 2014, 140.)

Oppilaan oppimisen arviointi elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 1–2

”Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Se tukee ja vahvistaa oppilaiden osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaitoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita elämäkatsomustiedossa ovat

- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa.” (OPS 2014, 140–141.)